

Hideg nincs, csak fázós ember. Ezt tartják Csíkbán, és ezt üzeni az eszkimó kisgyerek is. Gyertek velünk játszani a világ tetejére: az Északi-sarkra.

Kanada

a világ második legnagyobb országa, de gyéren lakott, mert területének jelentős részét örök jég és hó borítja. Az északi sarkvidéktől kicsit délebbre terpeszkedik a **tundra** fagyott sivataga. Itt a rövidke nyár idején felenged a talaj felső rétege, csenevész növények nőnek, s a harapnivalóra rénszarvas meg pézsmatulok csordák érkeznek. A nyugati tájakat a **Sziklás-hegység** uralja.

Kanadában valahol mindig süt a nap.
Az óceán zajos vizén bálnák játszanak.
Fókát hoznak a partról, és labdázni vele.
Ilyenkor a fellegeknek sírniuk kellene?

Kanadát beutazni tán esztendő sem elég.
A sziklák közt meggyűl a hó, tornyokat rak a jég.
A folyók sodra sűrű, vad, örvényekkel teli,
a rönköt, amit elragad, fűszálként kergeti.

Kanadában sok a sziget, kis tavak tükre villan.
A fák nem mézet rejtenek sötétlő odvaikban.
A medve szürke, óriás, nem méz után kutat.
Éjfél után eléggé zord nála a hangulat.

Kanadában mint a levél, annyi az idegen.
Esik eső, vagy fú a szél, mindenki másmilyen.
Álmomban egyszer én oda repültem vendégségbe.
Majd lefagyott az orrom, de mondhatom, megérte!

László Noémi: Kanada

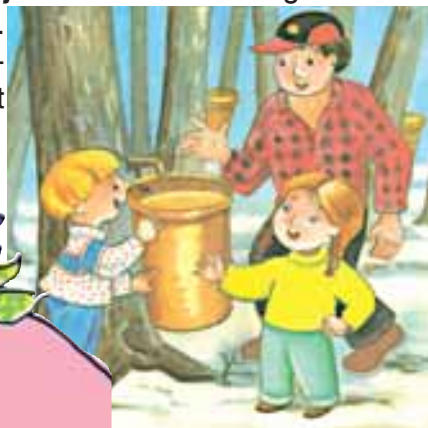
Hogy hívják a hegyről lecsúszó hótömeget?

Ha Finnország az ezer tó, Kanada a **millió tó országa**. A jeges tavak, zabolátlan folyók, zord csúcsok és irtatlan fenyőerdők embert alig láttak. Bátorság, akaraterő és forró, rumos tea nélkül fehér ember itt nem vészeli át a telet.

A fenyő mellett a vörös tölgy és a juhar uralja a tájat. A juhar Kanada jelképe lett. Zászlójukat **juharlevél** díszíti. Legfinomabb csemegéjük a **juharfaszirup**. Tavasszal, amint a keringés megindul a fában, a juhar édes nedvét lecsapolják, felforralják, és hóval teli vájúba öntik. Palacsintában a legfinomabb.

1867 a magyar történelemben is fontos évszám. Miért?

Kanada fiatal állam. Óslakói, az indiánok és az eszkimók már sok ezer éve éltek itt, amikor az első európai telepesek a XVI. században kikötöttek partjain.

Később Kanada is angol gyarmat lett, és csak **1867-ben vált függetlenné.** Ma tíz tartomány alkotja, amelyek bizony nem egyenlőek gazdagság, fejlettség, népesség tekintetében, ezért gyakran támad feszültség közöttük.

Az Egyesült Államokban már régen eldőlt a vetélkedés a különböző nemzetiségű telepesek között az angolok javára. Kanadában még ma is farkasszemet néznek a **franciák** és az **angolok**. Mindkét nyelv hivatalos, de a francia többségű **Québec tartományban** nem örülnek, ha angolul szólalsz meg. Itt sokan szeretnének kiválni a szövetségből, és független országgá válni.

Korunknak melyik baját írta le, és nevezte el Selye professzor?

Montreal Párizs után a világ második legnépesebb francia nyelvű városa. Francia telepesek alapították 1642-ben a Szent Lőrinc-folyó torkolatában. Ma Kanada legnagyobb kikötője, fontos kereskedelmi, ipari központja.

Kanada 150 000 magyarnak, köztük sok '56-os forradalmárnak lett második hazája. **Selye János** a montreali egyetem kutatójaként világhírű lett.

A Montrealt Vancouverrel, az Atlanti-óceánt a Csendes-óceánal összekötő, 4633 km hosszú **vasút az ország fő ütőere.** Kanada nagy városai mind e vasútvonal mentén, a szelídebb éghajlatú délen épültek.

Az ország fővárosa **Ottawa.** A parlament épülete előtt kanyarog a 200 km hosszú **Rideau-csatorna**, amely télen a világ leghosszabb korcsolyapályája.

A **torontói tévétorony** a világ legmagasabb támasz nélküli épülete: 553 m. Az üvegfalú felvonók egy perc alatt röptenek fel a kilátóba, ahonnan 160 km-re is ellátni. – Jaaaaaj, ez inog! – Hogy ketté ne törjön, úgy tervezték meg, hogy kicsit engedjen a szél erejének.

Januárban **Québec Cityben** hószobrász-versenyt, Vancouverben virágfesztivált rendeznek.

Vancouver a nyugati part ékszere, a világ egyik legszebb fekvésű városa. Reggel havas hegyoldalain szí-

hetsz, délben az óceánban fürödhetsz, délután virágpompás botanikus kertjében sétálhatsz, vagy tengeri busszal, katamaránnal suhanhatsz az öblön keresztül.

Kanada mérhetetlenül gazdag **természeti és ásványkincsekben**: első a világon az ezüst, a platina, a nikkel és a cink kitermelésében. Kincset érnek erdői és vizei is.

Új-Foundland valaha a világ leggazdagabb **halászte-rülete** volt. Persze ma sem üresen vonja be a hálót a hatalmas halászhajók legénysége.

LAZAC-VONULÁSKOR

Indián dal

RAB ZSUZSA fordítása

Fürgén ragyogtok,
vizesen ragyogtok,
hiába! A vízben nem maradtok!

Fürgén ragyogtok,
vizesen ragyogtok,
éhemet oltani – azért vagytok!

Az északnyugati partokon a folyók torkolatánál hatalmas lazacfeldolgozó üzemek sorakoznak. **Szegény lazacok!** Hajdan csak a medvék és a tlinglit indiánok számára szolgáltak bőséges, könnyű zsákmányul, ma ipari mennyiségben halásszák őket, amikor valami titkos erő hatására rajokban vonulnak az óceánból a folyókra fölfelé. Több ezer kilométeren át, ár ellen küzdik „haza” magukat, hogy abban a hegyi patakban rakják le ikráikat, ahol pár évvel korábban világra jöttek. A patakok vize ilyenkor szinte forr a szökellő, rajzó lazacoktól, hogy aztán ivás után, feladatukat betöltve, halálos kimerülten elpusztuljanak.

A **préri** hajdan indián törzsek területe volt, ma itt szarvasmarhát legeltetnek, és búzát termesztenek. Az unalmas tájban felvidít a színes **gabonatárló silók** látványa. Ez a szerelvény épp olyan végtelennek tűnik, mint a préri.

Az **Alberta** állambeli farmerek, mivel nincs hétmérföldes csizmájuk, kis repülőgéppel járók be hatalmas búzaföldjeiket.

Az indiánok Mennydörgő Víznek nevezik. A **Niagara víz-esés** 50 m magas, pata alakú sziklapereméről percnként 169 millió liter víz zuhog le. Naponta 35 000 embert vonz a zúgó-dübörgő vízfüggöny. A legmerészebbek csónakon, hordóban próbálnak habjai közt épségben alázuhanni, kötélén egyensúlyoznak fölötte, vagy télen a jégfalon csúszkálnak.

A kanadai kisiűk sok időt töltenek a jégcsarnokokban, s persze mind arról álmodnak, hogy egyszer majd ők emelhetik fejük fölé a Stanley-kupát. A **jégkorong**, a korcsolya, a sí, a motorosszánkó nektek is ismerős. De mit szólnak a szöges kerekű **jégmotorhoz** vagy a **cápafejű kenuhoz**? Deréig a jeges vízben, a tét az: melyik csapat kel át hamarabb a szent Lőrinc-folyón.

Borulunk! A **vadvízi hajózás** a legvakmerőbbek sportja.

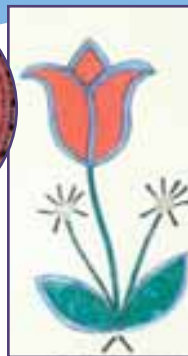
Miből készül a indián kenu, hát az eszkimó kajak?

Nem teniszütő. Az indiánok ilyen **talpakon lépkedtek** a hó tetején, csúszni pedig egyetlen lécen csúsztak. A mai műszálas versenylécek 250 km/órás sebességgel siklanak.

Amikor a francia Jacques Cartier felfedezte, és elnevezte a Szent Lőrinc-öblöt, ahová később Montreal épült, a **huron indiánok** laktak ott, és saját nyelvükön Kanadának (Falunak) hívták ezt a területet. Cartier azt hitte, ez a neve az egész országnak. **Kanada! Jó nagy falu!** – mosolyoghatnának az indiánok, ha lenne még kedvük mosolyogni. Hisz területeik java részét elvesztették, ősi életformájuk feladására kényszerültek, **rezervátumokban élnek**. De vezetőik ma is küzdenek jogaikért, földjeik visszaszerzéséért.

Simon Péter évtizedeken át élt Kanadában, és rengeteg rokonságot fedezett fel a magyarok és néhány indián törzs hitvilága, népzeneje, díszítőművészete sőt nyelve között is.

Indián motívumok

Az indiánok Boldogasszonya, a szűzen szült fiát szoptató Madonna szobrát ősi tisztelettel, hittel imádkozva viszik immár sok száz éve törzsről törzsre. Délen jellegzetes indián „szekéren”: lóvontatta, két végével a földön csúszó rudakon, északon kutyaszánon.

Az indián anyák **favásas bőrputtonyban**, a hátukon hordozzák kisbabájukat.

Álomfogó – az indiánok hálós, tollas álmovarázslója.

Este így imádkoznak: Nagy Szellem Atyánk! *A Nap leáldozásánál köszönjük ajándékaidat. Áldj meg minket, hogy bölénybőrreinken jól pihenhessünk, sérelmeinket elfeledhessük, és mosollyal ébredhessünk. Minotakíjja! Így legyen!*

Vancouver környékén élnek a leghíresebb **totemoszlop-faragó indiánok**. Cédrusfából fa-

ragják a halottak emlékére, és ugyanúgy tudják „olvasni”, mint a mi őseink a kopjafát. A totemoszlop a törzs történetéről mesél: csúcsán a sas a Napot jelképezi, de istenek megszemélyesítője a holló, a kígyó, a medve, a bálna is.

A **sarki lúd** Kanada jelképe. Akárcsak a szürke bálna, a telet Kaliforniában tölti, Kanada fölött csak áthúzza, mert a Jeges-tenger közepén van a hazája, ott fészkel.

Hogyan védi a borjakat a pézsmatulokcsorda?

Vajon mi van a csuklyában?

Akik a jég hátán is megélnek. **Az eszkimók 4 000 éve a sarkvidék lakói.** Saját nyelvükön **innuitnak**, embernek nevezik magukat. Hajdan nomádok voltak, ma állami segítekkel falvakba telepítették őket, önálló tartományt kaptak: 2 millió négyzetkilométert, igaz, ott, ahol csak ők, a fókák és a jegesmedvék bírják ki: **-50 fokos a hideg**, és **hónapokig tart a sarki éjszaka.**

A szánhúzó kutyák megbízhatóbbak a motoros szánnál. Az eszkimó vadász élete tőlük függ: társként becsüli őket szimatuk, erejük, hűségük, kitartásuk miatt.

Kifeszítve szárad a **fókabőr**, mellette a **jegesmedve bundája.**

A befagyott tengeren fölvert sátorban készül a **szerszám a rénszarvascsontból.**

Sok az eszkimó, kevés a fóka (Madách Imre). Az eszkimók az elejtett állatnak nemcsak húsát, prémjét

hasznosítják. A fóka, a rozmár kiolvasztott zsírja ég mécseseikben, kályhájukban. A csontokból szerszámot, fegyvert és játékot csiszolnak. Az indián és eszkimó gyerekek halak felfújt hólyagjából készítenek lufit.

A **rozmárt** hatalmas agyara miatt csaknem teljesen kipusztították. Mire jó ez a túlméretezett fog? Fegyver és síbot: ezzel védekeznek, szúrja le a fókát, vagy belevágja a jégbe, és előrelöki magát.

Az **iglu** kemence alakú konyha. A jégkockákat egyszerűen meglocsolják vízzel, úgy ragasztják egymáshoz.

Sssz! Ha nem vigyázol, nemcsak a **fókabőrbe**, az ujjadba is beleszalad a tű. Ez a legjobb csizma: nem ázik át, és nagyon meleg.